

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

LOs yttrande över promemorian Avskaffad övre skiktgräns för statlig inkomstskatt (s.k. värnsskatt)

Sammanfattning av LOs synpunkter

- LO anser att skatteintäkterna måste öka för att finansiera välfärdskostnaderna. Förslaget att slopa värnsskatten kostar statskassan 6,1 miljarder kronor per år.
- LO anser att inkomstskillnaderna måste minska. Förslaget innebär att de 345 000 personer med högst löneinkomster i Sverige får en skattesänkning med i genomsnitt 17 700 kronor per år.
- LO anser att skatteförändringar för höginkomsttagare bör ske inom ramen för en bredare reform.
- Mot bakgrund av ovanstående avstyrker LO promemorians förslag att avskaffa den övre skiktgränsen för statlig inkomstskatt.
- LO anser att reformen måste utformas så att effekterna på arbetsutbudet kan utvärderas.

Inledning

Skattereformen 1990 innebar att den statliga inkomstskatten bara skulle tas ut över en viss nivå och enbart utgöras av ett skikt. Av statsfinansiella skäl infördes dock den s.k. värnsskatten under en period av budgetsanering mellan 1995 och 1998.

Vid utvärderingen av den stora skattereformen drogs slutsatsen att de fördelningspolitiska målen i reformen inte uppnåts. Den tiondel av hushållen som hade bäst ekonomisk standard hade fått ett bättre ekonomiskt utfall än vad som varit avsikten. Därför beslutades om ett nytt skalsteg i den statliga inkomstskatten från inkomståret 1999.¹

Skatterna ska finansiera välfärden

Regeringen presenterade den 12 juni i år sin syn på behoven i välfärden de närmaste åren. Bedömningen är att det kommer att krävas ytterligare 90 miljarder kronor till kommuner och landsting de närmaste sex åren. LO anser att stora delar av dessa behov måste finansieras med skattehöjningar.

¹ Regeringens proposition 1997/1998:150

Skattekvoten har sänkts från 49 procent till 44 procent på knappt 20 år och många av sänkningarna har bidragit till ökade inkomstskillnader, såsom införandet av jobbskatteavdraget, förändringen av fastighetsskatten och slopandet av förmögenhetsskatten. LO välkomnar att Januariavtalet innehåller en omfattande skattereform och ifrågasätter att en ensidig skattesänkning för höginkomsttagare förekommer denna reform. LO menar att skatteförändringar för höginkomsttagare bör ske inom ramen för en bredare reform.

Motiven för en högre skatt för höginkomsttagare har stärkts

Sedan mitten av 1980-talet har inkomstskillnaderna ökat snabbt i Sverige. Gini-koefficienten har ökat från 0,2 till över 0,3 – den största ökningen bland OECD-länderna. Den rikaste procenten av befolkningen har gått från att ha cirka fyra procent av de totala inkomsterna till att nu inneha nästan 12 procent. Trenden är en konstant ökning av denna grupps relativa inkomster i snart 40 år, med IT-kraschen och finanskrisen som endast tillfälliga avbrott.

LO menar att en av vår tid viktigaste frågor är att bryta utvecklingen mot ökade inkomstskillnader. Det handlar både om att de som har det bäst ställt måste bidra mer och att lyfta de grupper som har halkat efter. Det handlar även om kvinnor och män. Att regeringen föreslår en skatteförändring som till 80 procent går till män är oacceptabelt ur ett jämställdhetsperspektiv.

Maktperspektivet i fördelningsfrågor är oerhört viktigt. En ojämn fördelning av resurser i samhället riskerar på sikt att även förskjuta maktförhållandet mot dem med bäst ekonomi. År 2017 tjänade den grupp som av LO definieras som makteliten (direktörer i näringslivet, politiker, överhetssamhället, generaldirektörer, chefsekonomer m.fl.) lika mycket som 19,6 industriarbetare – en ökning med en hel industriarbetarlön sedan året före. Den borttagna värnskatten kommer nästa år att ge en genomsnittlig vd i Makteliten en skattesänkning med drygt 67 000 kronor i månaden.

Reformens effekter måste utvärderas

Det vanligaste argumentet mot värnskatten har varit att den minskar incitamenten för individer att öka sin arbetstid och lön. Skatten påstås ha skadliga effekter på arbetsutbudet och ett borttagande möjliggör för individer att vara mer ambitiösa i sina utbildnings- och yrkesval. Forskningen ger inget entydigt svar på huruvida detta stämmer och i så fall i vilken omfattning påverkan sker. Enligt en rapport från LO så arbetar cirka 3 procent av de individer som tjänar över taket för statlig inkomstskatt deltid.²

² LO (2017), *Anställningsformer och arbetstider 2017*.

Skattesänkningar kan också få effekten att individer i stället väljer att arbeta mindre, med anledning av att samma inkomst nu ger ett högre nettoutfall. I promemorian hänvisas dock till en så kallad självfinansieringsgrad av reformen på mellan 56–185 procent. Det betyder att skattesänkningen finansierar sig själv till hälften eller nästan dubbelt upp. Så länge självfinansieringsgraden inte kan prognosticeras med större precision anser LO att fördelningseffekterna är ett mycket tungt vägande skäl att behålla skatten.

Finansdepartementet landar i att reformens självfinansieringsgrad mest sannolikt är runt 100 procent. Mot bakgrund av de osäkra effekterna menar LO att det är centralt att reformen utformas på ett sätt så att effekterna på arbetsutbudet kan utvärderas i efterhand.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Karl-Petter Thorwaldsson

Åsa-Pia Järliden Bergström
Handläggare